

podarczej i jednoczesnej realizacji celów społecznych i środowiskowych. Najciekawszym elementem raportów wydają się być informacje przedstawiane w postaci standardowych zestawów wskaźników, których wartości często są

zweryfikowane pod kątem poprawności i prawdziwości przez, niezależne instytucje.

Dr inż. TOMASZ BERGIER – Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie,
dr JAKUB KRONENBERG – Uniwersytet Łódzki,
mgr KAROLINA MALISZEWSKA – Fundacja Sendzimira

Szkola letnia „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce” – dwanaście lat doświadczeń

Pierwsza edycja szkoły letniej „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce” odbyła się w 1998 roku i była jedną z najwcześniejszych w naszym kraju inicjatyw na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Głównym inicjatorem tego wydarzenia była i pozostaje do dziś Fundacja Sendzimira. Do najważniejszych partnerów Fundacji i współorganizatorów szkoły należą: University of Florida (USA), Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie oraz Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, a w ostatnich latach również BUP – Baltic University Programme i Centrum Rozwiązań Systemowych z Wrocławia. Od 1998 roku zajęcia kursu odbywają się corocznie, w ciągu trzech lipcowych tygodni. Oczywiście program i kształt szkoły ewoluował przez 12 edycji. Na początku skupieni byliśmy przede wszystkim na klasycznie rozumianej działalności edukacyjnej – przekazywaniu wiedzy, która w Polsce była stosunkowo mało znana, a na pewno słabo dostępna dla studentów większości uczelni i kierunków. Obecnie dużo większy nacisk kładziemy na praktyczną realizację zrównoważonego rozwoju w Polsce, głównie poprzez wspieranie wprowadzenia jego zasad do praktyki polskich przedsiębiorstw, a także instytucji publicznych i samorządów lokalnych. Staramy się wypracowywać i popularyzować dobre praktyki i rozwiązania w tym zakresie. Jedną rzecz nie uległa zmianie przez 12 lat historii kursu – od początku ogromny nacisk kładziemy na budowanie trwałych i partnerskich relacji z naszymi studentami, tworząc tym samym środowisko profesjonalistów zrównoważonego rozwoju współpracujących ze sobą, z organizatorami szkoły oraz naszymi partnerami z biznesu i lokalnych społeczności.

Dotychczas w szkole letniej uczestniczyło ponad 300 osób. W trakcie rekrutacji przyświeca nam cel stworzenia zróżnicowanej i interdyscyplinarnej grupy. Kursanci wywodzą się z tak różnych dziedzin jak: ochrona i inżynieria środowiska, architektura, zarządzanie, nauki ekonomiczne, rolnictwo, biologia, ekologia, nauki społeczne, sztuki piękne, historia, dziennikarstwo. Możliwość pracy w tak interdyscyplinarnym środowisku jest często określaną przez uczestników jako jedno z najważniejszych i najbardziej unikatowych doświadczeń wyniesionych z udziału w szko-

le. W kursach biorą udział nie tylko studenci, ale również osoby pracujące, zainteresowane wdrażaniem zrównoważonego rozwoju w swoim życiu zawodowym. Uczestnicy są również bardzo zróżnicowani pod względem geograficznym – reprezentowali niemal wszystkie ośrodki akademickie w Polsce, a w 2009 roku również instytucje z Ukrainy, Rosji, Słowacji, Litwy, Łotwy i Węgier.

W trakcie szkoły jest używany szeroki wachlarz metod dydaktycznych: stosujemy klasyczne wykłady i ćwiczenia, na dużą skalę wykorzystujemy również mniej konwencjonalne formy, takie jak debaty oksfordzkie, symulacje i gry komputerowe, wideokonferencje, seanse filmowe połączone z dyskusjami. Jednak najważniejszą obecnie formą dydaktyczną jest praca w ramach dwóch dużych projektów praktycznych: „Zrównoważony rozwój lokalny” oraz „Zrównoważony biznes”. To właśnie ze względu na coraz większą rolę tych projektów w programie kursu, proces dydaktyczny zaczyna się już przed jego rozpoczęciem. Uczestnicy są zobowiązani do samodzielnego poznania podstawowych zagadnień związanych z tematyką kursu (na podstawie przesłanych im materiałów), aby w trakcie kursu móc skoncentrować się na ich praktycznym zastosowaniu.

Niemal połowa czasu trwania szkoły jest przeznaczona na projekt „Zrównoważony rozwój lokalny”. Polega on na praktycznym zastosowaniu zdobytej wiedzy do próby rozwiązania rzeczywistych problemów wybranej społeczności lokalnej. Na projekt składają się: warsztaty z komunikacji, metod rozwiązywania konfliktów społecznych o podłożu środowiskowym, procesów grupowego podejmowania decyzji; spotkania i wywiady z różnymi grupami interesów; wizje lokalne; gry symulacyjne; debaty publiczne z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej; przygotowywanie raportu wspomaganie przez doświadczonych trenerów; konsultacje przy wykorzystaniu wideokonferencji z grupą ekspertów z polskich i zagranicznych organizacji i uczelni partnerskich. W dotychczasowej historii szkoły współpracowaliśmy z szeregiem gmin i społeczności lokalnych, były to między innymi: Zawoja, Czeladź, Jerzmanowice, Alwernia, Nowa Huta, Nowy Sącz. Zajmowaliśmy

się bardzo różną tematyką – od tworzenia wizji rozwoju gminy, poprzez próby inicjowania lokalnej agencji 21 i budowania wizji zrównoważonego rozwoju lokalnego, po kwestie lokalnego planu zagospodarowania przestrzennego, gospodarki wodno-ściekowej czy obszaru Natura 2000. Cechą wspólną wszystkich tematów był fakt, że odpowiadały one potrzebom zgłoszonym przez lokalną społeczność. Co ważne, odbiorcy podkreślają wysoką jakość i praktyczną użyteczność raportów tworzonych w ramach projektów, potwierdzając tym samym ogromny potencjał i kreatywność interdyscyplinarnej grupy uczestników kursu.

Drugim dużym projektem realizowanym w ramach kursu jest „Zrównoważony biznes”, w którego ramach są analizowane zagadnienia związane z wprowadzaniem zasad zrównoważonego rozwoju do świata biznesu. Grupy robocze złożone z uczestników szkoły letniej i trenerów odwiedzają wybrane przedsiębiorstwa, by wraz z ich przedstawicielami dokonać analizy prowadzenia działalności gospodarczej pod kątem rozwoju zrównoważonego. W efekcie uczestnicy kursu przy wsparciu trenerów i zespołu ekspertów mają na celu opracowanie propozycji nowych działań dla firm. Dzięki dostępowi do obszernej biblioteki, wiedzy eksperckiej prowadzących i współpracy w interdyscyplinarnym zespole, mają szansę zaproponować innowacyjne rozwiązania. Duży nacisk kładziemy na to, by proponowane strategie działania cechowała równowaga między wszystkimi filarami zrównoważonego rozwoju. Z jednej strony staramy się generować propozycje zmniejszające wpływ analizowanych przedsiębiorstw na środowisko, poprzez tworzenie strategii ich gospodarki odpadami, czy wykorzystania zasobów naturalnych. Z drugiej strony,

końcowe raporty odnoszą się również do kwestii społecznych, w tym współpracy firm z lokalnymi społecznościami, polepszania warunków pracy, równouprawnienia, wspierania lokalnej gospodarki itp. Wszystkie propozycje są analizowane również od strony ekonomicznej. W dorobku kursu znajdują się projekty zrealizowane we współpracy z takimi firmami jak: IKEA Kraków, BP Polska, Business Park Zawila, Axel Springer, Philips Morris Polska, Elektrociepłownia Kraków, Hotel Sheraton, Bank Ochrony Środowiska i wiele innych. Zarówno studenci, jak i reprezentanci firm wysoko oceniają udział w tym projekcie; dla pierwszych praca nad realnym „poważnym” zagadnieniem oraz oczekiwania ze strony przedstawicieli firm stanowią niezwykłą mobilizację; drudzy otrzymują cenne opracowania, które często są wdrażane w praktyce firm.

Pomimo wielu nowych działań edukacyjnych, naukowych i praktycznych inicjowanych i inspirowanych przez Fundację Sendzimira oraz jej partnerów, szkoła letnia „Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce” pozostaje naszym najważniejszym przedsięwzięciem. To jej absolwenci stworzyli szereg instytucji aktywnych na rzecz zrównoważonego rozwoju w Polsce; wchodzi w skład LAPNET (Learning and Practice Network) – sieci realizującej liczne projekty i inicjatywy; doprowadzili do utworzenia polskiej Fundacji Sendzimira; są autorami powstającego podręcznika „Wyzwania zrównoważonego rozwoju” i magazynów „Zastosowania zrównoważonego rozwoju w Polsce”; współtworzą portal społecznościowy www.challengeSD.eu; są również aktywni w wielu firmach i instytucjach, wnosząc wiedzę i doświadczenie, przyczyniając się do ich „zrównoważenia”.

Dr MICHAŁ PTAK
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział w Jeleniej Górze

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w krajach Unii Europejskiej

W opracowaniu zostały omówione dotychczasowe doświadczenia krajów Unii Europejskiej w implementacji założeń inicjatywy ONZ „Dekada edukacji dla zrównoważonego rozwoju (2005-2014)”, a także „Strategii edukacji dla zrównoważonego rozwoju” Europejskiej Komisji Gospodarczej. Zwrócono uwagę na takie kwestie jak: istnienie instytucji koordynujących zapewniających współpracę różnymi podmiotami, przygotowanie narodowych planów i innych dokumentów strategicznych, a także zapewnienie środków finansowych na wspieranie edukacji na rzecz nowego paradygmatu rozwoju. Ocena postępów we wdrażaniu edukacji dla zrównoważonego rozwoju możliwa była między innymi dzięki raportom wskaźnikowym opraco-

wanym przez poszczególne państwa UNECE. Raporty te mają obrazować sytuację w kolejnych fazach implementacji Strategii (do 2007, 2010 i 2015 r.).

Z przeprowadzonej w artykule analizy raportów z pierwszej fazy wdrażania Strategii, wynika między innymi, że w większości krajów Unii Europejskiej zostały utworzone instytucje koordynujące działania na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju, zapewniające współpracę między władzami, instytucjami pozarządowymi i innymi podmiotami. Do takich instytucji należy na przykład austriacka agencja ds. edukacji dla zrównoważonego rozwoju (De-kadenbüro), będąca niezależną instytucją koordynującą